

Beantwoording verslag van een schriftelijk overleg

II Reactie van de bewindspersoon

Inleiding

Ten behoeve van de leesbaarheid is de beantwoording geclusterd in een aantal thema's te weten:

1. Uitgangspunten en keuzes rond ontzilting
2. Waterbeschikbaarheid
3. Waterbesparing
4. Overig

1. Uitgangspunten en keuzes rond ontzilting

Een deel van de vragen van de leden van D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en BBB heeft betrekking op de mogelijke inzet van ontzilting op de lange termijn, de wenselijkheid of noodzaak van de inzet van ontzilting ten opzichte van andere wijzen om drinkwater te produceren en hoe de drinkwaterbedrijven hier tegenaan kijken. Ook de impact hiervan op de kostprijs van drinkwaterproductie is een punt van zorg.

De leden van de ChristenUnie merken in hun bijdrage op dat in mijn brief geen fundamentele argumenten tegen de inzet van ontziltingsinstallaties zijn opgenomen. Ik ben het met uw Kamer eens dat ontzilting technisch gezien goed mogelijk is. Het wordt al jaren overal ter wereld, waaronder in Caribisch Nederland, toegepast. Ik ben me daarbij bewust van de overwegingen op het gebied van energiekosten, beschikbare ruimte voor de installaties en mogelijkheden voor het lozen van de afvalstroom.

Het is dan ook mogelijk dat na 2030 de inzet van ontziltingsinstallaties een regulier onderdeel wordt van de productiemethoden die drinkwaterbedrijven gebruiken om aan de drinkwatervraag te voldoen. De keuze voor de in te zetten techniek is aan het drinkwaterbedrijf.

De leden van de D66-fractie vragen daarbij naar de energievraag en herkomst van die energie.

Zoals geschetst in de eerder verzonden brief¹ is voor het ontzilten van zout water ongeveer 4 kWh/m³ nodig. Het is aan marktpartijen om het aanbod van energie te verzorgen en aan netbeheerders voor een aansluiting op het elektriciteitsnet. De komende jaren - en zeker ook na 2030 - wordt een groei van de elektriciteitsvraag verwacht. Net zoals bij andere vormen van energieverbruik is het aan de initiatiefnemer om in overleg met de netbeheerder tot een aansluiting te komen en om te voorzien in een stroomcontract voor voldoende aanbod. Het toepassen van energie-intensievere technieken maakt de opgave voor de drinkwaterbedrijven om CO₂-neutraal te opereren niet eenvoudiger.

Het lid van de BBB-fractie heeft gevraagd hoe de drinkwaterbedrijven aankijken tegen het gebruik van ontzilting, en of de obstakels die ik zie overeenkomen met de obstakels die de sector ziet.

Via diverse platforms, en op verschillende niveaus (bestuurlijk, uitvoerend) is er intensief contact met de drinkwatersector. De studies naar de mogelijke inzet van onconventionele bronnen voor de drinkwaterwinning worden dan ook in nauwe samenwerking met de sector vorm gegeven. De wijze waarop individuele drinkwaterbedrijven, en hun aandeelhouders, aankijken tegen de inzet van ontziltingstechnieken is zeer afhankelijk van de regionale context en beschikbaarheid van meer conventionele bronnen.

In beginsel zijn de drinkwaterbedrijven van mening dat er in Nederland genoeg zoet grond- en oppervlaktewater beschikbaar is om te voldoen aan de drinkwatervraag, zeker als het lukt om dat water beter vast te houden. Maar het is niet zeker dat dit altijd voldoende zal zijn, ook gezien de toenemende vraag. Daarom kijken alle bedrijven ook naar andere bronnen voor drinkwater, waaronder ontzilting. Daarbij wordt een drinkwaterbedrijf met opgaven ten aanzien van de energievraag, de re-mineralisatie en de afvalwaterstroom geconfronteerd.

Dit kan leiden tot hogere kosten voor de productie van het drinkwater in de toekomst, die conform de Drinkwaterwet worden doorberekend in het drinkwatertarief. Indien de aandeelhouders zich daarin kunnen vinden, dan kan een drinkwaterbedrijf overgaan tot de inzet van ontziltingstechnieken.

¹ Kamerstukken 27 625 nr. 622

2. Waterbeschikbaarheid.

De leden van de VVD, D66, PVV, GroenLinks, ChristenUnie en BBB-fracties hebben diverse vragen gesteld over waterbeschikbaarheid en de wijze waarop omgegaan wordt met grondwateronttrekkingen. Ook de wijze waarop het Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023-2030 vormgegeven wordt, en hoe de regierol van de minister ingevuld wordt is onderwerp van aandacht. Ook de samenhang met het uitgangspunt Water en Bodem sturend, het Deltaprogramma Zoet Water en het NPLG komt terug in meerdere vragen.

Omdat ongeveer de helft van uw vragen betrekking heeft op het thema waterbeschikbaarheid zijn deze onderverdeeld in enkele thematische blokken;

- Grondwateronttrekkingen
- Rol van het actieprogramma en bestuurlijke borging
- Relatie waterbeschikbaarheid voor drinkwater met Water en Bodem sturend, Deltaprogramma Zoet Water en het Nationaal Programma Landelijk Gebied.
- KRW

Grondwateronttrekkingen

De provincies zijn het bevoegd gezag voor grondwateronttrekkingen voor drinkwater. Bij het beoordelen van een vergunningaanvraag voor een drinkwaterwinning beoordeelt de provincie of deze toegestaan kan worden. Bij deze afweging wordt naar verschillende aspecten gekeken, waaronder naar de invloed op de natuur in het beïnvloedingsgebied van de winning.

De leden van de VVD, D66 en ChristenUniefracties vragen daarbij naar mogelijke versnellingen van vergunningverlening en het daadwerkelijk benutten van bronnen.

De vergunningprocedure voor het aanwijzen van een winningsgebied vindt plaats conform eisen die de Algemene Wet Bestuursrecht stelt aan een vergunningaanvraag. Het vereenvoudigen van die procedure exclusief ten behoeve van winningen van drinkwater zou afwijken van het gedachtegoed achter de uniforme procedures. Gezien de impact die een waterwinning op zijn omgeving heeft, zijn het primair de voorbereidingen om te komen tot een ontvankelijke vergunningaanvraag en het realiseren van de ruimtelijke bescherming van een winning met draagvlak van de stakeholders in dat gebied de processen die veel tijd kosten. Het instrumentarium van onttrekkingsvergunningen is erop gericht dat wanneer deze vergund zijn daar ook gebruik van gemaakt kan worden.

De leden van de D66-fractie vragen ook naar de vergunningplicht voor onttrekkingsvergunningen.

Provincies zijn verantwoordelijk voor grondwateronttrekkingen door industrie groter dan 150.000 m³/jaar. Dergelijke onttrekkingen vallen onder een vergunningplicht. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor grondwateronttrekkingen voor industrie kleiner dan 150.000 m³/jaar. De grotere onttrekkingen die onder de verantwoordelijkheid vallen van de waterschappen zijn ook al vergunningplichtig, kleinere onttrekkingen hoeven alleen te worden gemeld. Over het algemeen zijn onttrekkingen kleiner dan 10 m³/jaar vrijgesteld van vergunning of melding. Waterschappen bepalen zelf welke onttrekkingen vergunningplichtig zijn en welke meldingplichtig.

De leden van de D66-fractie vragen tevens naar de relatie tussen het Actieprogramma en de convenanten tussen drinkwaterbedrijven en provincies.

Voor een aantal grondwaterbeschermingsgebieden hebben provincies en drinkwaterbedrijven, middels een convenant, aanvullende afspraken gemaakt over de hoeveelheid water die onttrokken wordt, naast de voorwaarden zoals vastgelegd in de vergunning. Door de toenemende druk op de drinkwatervraag is het heroverwegen van deze convenanten een mogelijkheid om op korte termijn het aanbod van drinkwater te kunnen verhogen. Omdat dit lokaal nadelige effecten op andere functies kan hebben, moet dit altijd in combinatie worden gedaan met het opstellen van een duurzame langeretermijnstrategie. Het is aan de drinkwaterbedrijven en de provincies om als convenantpartners hier het gesprek over te voeren. Daarbij wordt de mening van de D66 en PvdD-fracties gedeeld dat negatieve gevolgen van (drinkwater)winningen op omliggende functies zo veel mogelijk voorkomen moeten worden. Echter, een onttrekking heeft altijd invloed op de grondwaterstand in de omgeving van de winning. Zoals aangegeven in de Water en Bodem sturend brief² zal bij de afweging naar waar een eventuele intensivering van de onttrekking voor drinkwater mogelijk is, ook gekeken worden naar de effecten hiervan op omliggende functies.

² Kamerstukken 27625 nr. 592

Gezien de toenemende drinkwatervraag is de verwachting dat op korte termijn, niet altijd voorkomen kan worden dat drinkwateronttrekkingen effect hebben op andere functies zoals natuur.

Het lid van de BBB-fractie vraagt of het gezamenlijke proces al begonnen is.

De drinkwaterbedrijven en Provincies zijn al geruime tijd aan het werk om te zoeken naar oplossingen om te voldoen aan de drinkwatervraag. Zo hebben zij in 2021 de studie Verkenning robuuste drinkwatervoorziening uitgevoerd³. Aanvullend hierop voeren de ministeries van IenW en EZK met de provincies het gesprek over de zorgpunten, knelpunten en samenhang met de energietransitie in de diepe ondergrond. Met de andere betrokkenen partijen is in reactie op het RIVM rapport besloten dat het nodig is om gezamenlijk een Actieprogramma vorm te geven, en ook op landelijk niveau het gesprek hierover te voeren.

De leden van de D66-fractie willen ook graag meer weten over de omvang van de onttrekkingen, en hoe dat zich verhoudt tot de aanwezigheid van natuur in de nabijheid van drinkwaterwingebieden.

In 2020 is circa 823 miljoen m³ grondwater opgepompt door drinkwaterbedrijven⁴. Veel onttrekkingen voor drinkwater uit grondwater liggen in of nabij een natuurgebied. Uit tabel 11 van het droogteonderzoek voor de Hoge Zandgronden⁵ blijkt dat 38% van de hoeveelheid onttrokken grondwater voor drinkwater in dit gebied binnen 500 meter van een nat natuurgebied of in het natuurgebied zelf wordt onttrokken. Uit deze studie blijkt dat deze onttrekkingen significante invloeden kunnen hebben op de lokale grondwaterstand. Het is aan het bevoegd gezag om te beoordelen welke effecten acceptabel geacht worden. Ter bescherming van natuurgebieden kan het noodzakelijk zijn om of maatregelen te treffen om in de winter het neerslagoverschot beter te benutten of onttrekkingsvergunningen beperkingen op te leggen. Een overzicht van onttrekkingen die geen negatieve effecten op de natuur hebben is niet beschikbaar.

Rol actieprogramma en bestuurlijke borging

De leden van de VVD-fractie vragen zich af hoe de benodigde extra inspanning die nodig is om aan de watervraag te voldoen zich verhoudt tot het Actieplan Leveringszekerheid. De leden van de PVV en ChristenUniefracties vragen daarbij ook welke rol de Minister van Infrastructuur en Waterstaat daarbij zal hebben.

Het "Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 tot 2030" is bedoeld om de benodigde extra inspanning waar de leden van de VVD fractie aan refereren vorm te geven. Met de betrokken partijen wordt de effectiviteit en uitvoering van de voorgenomen maatregelen gevolgd. Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage hierover besproken in het Bestuurlijk Overleg Water, voorgezeten door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Het is aan de drinkwaterbedrijven en het bevoegd gezag om ruimte te vinden om de verwachte groei in de drinkwatervraag op te vangen.

Daarbij vraagt de VVD ook naar middelen en mogelijkheden.

De drinkwaterbedrijven hebben zelf al opties uitgewerkt en met andere overheden besproken. Zij hebben immers als geen ander zicht op welke oplossingen in hun bedrijfsvoering mogelijk zijn. Het actieprogramma zal zich met name richten eventuele belemmeringen weg te nemen en met elkaar te zorgen dat ook keuzen worden gemaakt; zodat drinkwaterbedrijven tijdig aan de slag kunnen met de uitvoering van de projecten.

De leden van de VVD fractie vragen daarbij of de minister van IenW verwacht bij te moeten sturen.

Op grond van de Drinkwaterwet hebben alle bestuursorganen een zorgplicht ten behoeve van de publieke drinkwatervoorziening. Gegeven het op te stellen Actieprogramma en de aandacht die alle betrokken partijen hebben voor het belang van de publieke drinkwatervoorziening, is het de verwachting dat het niet nodig zal zijn om bestuursorganen op het niet nakomen van hun zorgplicht aan te spreken. Ook is de drinkwatervoorziening conform artikel 2 lid 2 van de Drinkwaterwet aangewezen als een dwingende reden van groot openbaar belang. Uiteraard is dit onderwerp van gesprek op het Bestuurlijke Overleg Water.

³ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-e3b1d476-3fb9-4881-a3bd-3ede6f66e9a0/pdf>

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82883NED?dl=3B958>

⁵ <https://edepot.wur.nl/555352>

Relatie waterbeschikbaarheid voor drinkwater met Water en Bodem sturend, Deltaprogramma Zoet Water en het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

De leden van de ChristenUniefractie vragen of de conclusies en aanbevelingen vanuit het RIVM-rapport leiden tot wijzigingen in de uitgangspunten zoals geformuleerd voor Water en Bodem sturend.

De doelstelling van Water en bodem sturend is om te komen tot een klimaatrobuust bodem-watersysteem waarin ook plaats is voor de publieke drinkwatervoorziening. Daarom is er geen grond om de uitgangspunten van Water en bodem sturend te wijzigen.

De leden van de VVD-fractie vragen of verankering van het Actieprogramma in het NPLG voorzien is.

Waterkwaliteit en waterkwantiteit (met name grondwatervoorraden) zijn onderdeel van het NPLG. De KRW-doelen voor waterkwaliteit en -kwantiteit, die ook van belang zijn voor drinkwater, zijn leidend bij de uitwerking van de Provinciale Programma's Landelijk Gebied (PPLG's). De eerste uitwerking van de PPLG's wordt 1 juli opgeleverd, nadere uitwerking vindt in een volgende slag plaats. Daarbij kunnen dus ook aanvullende wensen voor bijvoorbeeld watervoorraden voor drinkwater worden verwerkt. Zoals aangegeven wordt het actieprogramma onderdeel van de Implementatie en uitvoeringsagenda van de Beleidsnota Drinkwater 2021-2027.

De leden van de GroenLinksfractie vragen of de mening wordt gedeeld dat het RIVM-rapport vraagt om extra inspanningen om zoet water voor Nederland te behouden.

Met de GroenLinksfractie wordt gedeeld dat het noodzakelijk is om voldoende inspanningen te plegen om de beschikbaarheid van zoet water in Nederland te vergroten. Dat is ook waarom in het Deltaprogramma Zoet Water wordt samengewerkt aan het vergroten van de waterbeschikbaarheid. De NOVI en het Deltaplan Zoetwater hebben als uitgangspunt dat bij de ruimtelijke inrichting en landgebruik meer rekening moet worden gehouden met waterbeschikbaarheid. Er zijn diverse voorbeelden waarbij dit gebeurt, bijvoorbeeld bij beekherstel of bij inrichting/aanpassing van wijken waarbij aandacht wordt besteed aan het vasthouden van water. Het Deltaprogramma Zoetwater gebruikt deze uitgangspunt om te overwegen of regionale projecten vanuit het Deltafonds worden ondersteund. Het rekening houden met waterbeschikbaarheid in de ruimtelijke inrichting is een onderwerp dat de komende jaren nog verder moet worden versterkt.

De leden van de GroenLinksfractie vragen daarbij naar de wijze waarop toezicht gehouden wordt op het nakomen van de gemaakte afspraken.

Het bevoegd gezag, de provincies, waterbeheerders en gemeenten, ziet toe op het nakomen dat er voldoende zoetwater wordt behouden en dat dit wordt geborgd in omgevingsvisies, ruimtelijke plannen en vergunningen. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat ziet toe op het functioneren van dit systeem.

De leden van de ChristenUniefractie vragen naar de wijze waarop vanuit het ministerie de inzet van flexibele winvergunningen gestimuleerd wordt.

In de gesprekken die plaatsvinden ten behoeve van het Deltaprogramma Zoetwater wordt nagegaan welke mogelijkheden bedrijven hebben om drinkwater uit verschillende bronnen op verschillende momenten van het jaar te bereiden. Het realiseren van een dergelijke hybride bedrijfsvoering vraagt om flexibele winvergunningen. Drinkwaterbedrijven en bevoegd gezag verkennen momenteel of, waar en hoe dit vorm kan krijgen.

De leden van de PvdD-fractie vragen naar de relatie tussen het uitbreiden van winningen en de droogteproblematiek.

Zoals aangegeven in de Water en bodem sturend-brief worden nieuwe drinkwateronttrekkingen toegestaan mits ze duurzaam inpasbaar zijn, ook in relatie tot verdrogingsproblematiek en het effect op bestaand gebruik. Voor de korte termijn krijgt het drinkwaterbelang (daar waar nodig en onder strikte voorwaarden) prioriteit, vanwege de leveringsplicht van drinkwaterbedrijven en de zorgplicht van overheden.

Dat betekent inderdaad dat het mogelijk is dat drinkwaterbedrijven en provincies gezamenlijk concluderen dat de enige mogelijkheid om op korte termijn aan de drinkwatervraag te kunnen voldoen, een maatregel is die vanuit het oogpunt van het toewerken naar een klimaatrobuust

bodem-watersysteem als onwenselijk wordt ervaren. Indien de betrokken partijen van mening zijn dat dat de enige wijze is waarop op korte termijn de leveringszekerheid voor de consument gewaarborgd kan worden, en tegelijkertijd ook gewerkt wordt aan oplossingen die wel passen binnen de lange termijn ambitie dan is dat een oplossing die niet prettig is, maar wel geaccepteerd moet worden in het kader van het veilig stellen van de drinkwatervoorziening. Bij de inspanning om te komen tot een klimaat robuust bodem-watersysteem hoort ook dat dit systeem om kan gaan met plotseling optredende "flitsdroogtes".

De leden van de GroenLinksfractie vragen daarbij ook naar het accepteren van schade.

Het accepteren van schade door watertekort is één van de opties die genoemd is in het Deltaplan. Deze optie zal vooral toegepast kunnen worden als andere maatregelen, zoals geschikte ruimtelijke inrichting of het beter vasthouden van water, niet voldoende blijken. Deze opties zullen in samenhang bekeken worden.

De leden van de GroenLinksfractie vragen daarbij tevens naar hoe omgegaan wordt met gebieden waar geen nieuwe ruimtelijke plannen gemaakt worden.

Klimaatverandering raakt heel Nederland. Ook gebieden waar geen nieuwe ruimtelijke plannen worden ontwikkeld. Via de zesjaarlijkse cyclus van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie worden kwetsbaarheden in een gebied in beeld gebracht. Via risicodialogen kunnen maatregelen gekozen worden om ook de gebieden waar geen nieuwe ruimtelijke plannen zijn klimaatrobust te maken.

De leden van de PVV-fractie vragen tevens naar hoe het staat met onderzoek naar de drinkwatervoorziening vanuit het IJsselmeer.

Voor de drinkwatervoorziening is het tegengaan van zoutindringing via de sluizen in de Afsluitdijk van belang. In het kader van het Deltaprogramma Zoetwater wordt onderzoek gedaan naar maatregelen om deze verzilting tegen te gaan. Daarnaast worden ten behoeve van de herijking van de voorkeursstrategie IJsselmeergebied in 2026 ook andere maatregelen onderzocht om over voldoende water te beschikken tijdens langdurige droge periodes. Zoals de reductie van de watervraag, extra wateraanvoer uit het hoofdwatersysteem en het vergroten van de zoetwaterbuffer. De onderzoeken zijn in 2026 gereed, om op basis daarvan kan de optimale mix van dergelijke maatregelen bepaald worden.

KRW:

De leden van de D66-fractie vragen hoe het bereiken van de KRW -doelen en de beschikbaarheid van voldoende water samenhangen.

Het is goed mogelijk om met behulp van zuiveringstechnieken er zorg voor te dragen dat het drinkwater voldoet aan de kwaliteitseisen uit het Drinkwaterbesluit. Bij water dat voldoet aan de KRW-normen zal de benodigde zuiveringsinspanning uiteraard wel lager zijn dan bij wateren waarbij dat niet het geval is. Dus ook dit is een belangrijke reden om aan de KRW te gaan voldoen.

De leden van de VVD- en PvdD-fracties vragen daarbij tevens of extra inzet ten behoeve van de waterkwaliteit nodig is.

Zoals vermeld in de brief die op 11 april 2023⁶ aan uw Kamer is gestuurd is de inzet om in 2027 aan de KRW voldoen. Daarvoor is het wel nodig dat de afgesproken maatregelen tijdig worden uitgevoerd, de transitie in het landelijk gebied en de overige aanvullende maatregelen tijdig gerealiseerd zijn en we in staat zijn afwijkingen te motiveren binnen de ruimte die de KRW biedt. Dit is nog een complexe opgave, waarbij ook in de uitvoering nog stevige hobbels genomen moeten worden. Daarom starten Rijk en regio, zoals vermeld in die brief, gezamenlijk een KRW -impulsprogramma.

Hierin wordt ook gekeken of aanvullende maatregelen getroffen moeten worden teneinde de KRW -doelen in 2027 te halen. In de uitwerking is het altijd een afweging van belangen zoals natuur, drinkwater, landbouw, industrie en scheepvaart. Over de invulling van het KRW Impulsprogramma en de kabinetsreactie op het RLI rapport Goed water goed geregeld wordt u separaat geïnformeerd.

⁶ Kamerstukken 27 625, nr. 625

De leden van de GroenLinksfractie hebben daarbij gevraagd wat het voor de drinkwaterknelpunten betekent wanneer Nederland overall aan de KRW -normen voldoet en waar het grootste knelpunt zit in de relatie tussen water, schoon water en drinkwater.

Wanneer aan de KRW wordt voldaan is de waterkwaliteit voor drinkwater grotendeels op orde. Opkomende stoffen zijn echter in het algemeen geen onderdeel van de KRW -doelen terwijl die wel geregeld in drinkwaterbronnen worden aangetroffen. Hiertegen zullen dus soms aanvullende maatregelen nodig blijven, ook als Nederland in 2027 aan de KRW voldoet. Ook is het nog steeds noodzakelijk is dat drinkwaterwinningen door het bevoegd gezag aangewezen en beschermd worden en de impact van die onttrekkingen op de omgeving geaccepteerd wordt. Daarom is het realiseren van de voorgenomen maatregelen zowel voor de KRW, als voor het verbeteren van ons bodem- en watersysteem via het Deltaprogramma Zoet Water noodzakelijk.

Daarbij vragen de leden van de PVV-fractie ook naar de inspanningen van bovenstroomse landen ten aanzien van de waterkwaliteit.

De KRW is bij uitstek in het leven geroepen om op stroomgebiedsniveau de waterkwaliteitsproblemen aan te pakken. De lidstaten werken in de riviercommissies samen, en worden door de Europese Commissie op het nakomen van de gemaakte afspraken aangesproken. Als benedenstrooms gelegen land spreekt Nederland ook in op de stroomgebiedsbeheersplannen van bovenstrooms gelegen landen. Door alle inzet neemt over de brede linie van stoffen de vervuiling af. Als er, bijvoorbeeld bij een nieuwe stof, een nieuw probleem wordt gesignaleerd dan wordt daar ook via de riviercommissies extra op ingezet.

Drinkwaterwinning na 2030

De leden van de D66 en ChristenUniefracties vragen tevens naar de doorkijk op de langere termijn.

Voor de langere termijn wordt gekeken wat in de periode na 2030 nodig is om ook dan de waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater te waarborgen. Dat doen de drinkwaterbedrijven nu al, waarbij naast conventionele bronnen ook alternatieve bronnen zoals brak grondwater, zeewater of RWZI-effluent worden onderzocht. Daarnaast is door provincies en drinkwaterbedrijven de verkenning Robuuste drinkwatervoorziening uitgevoerd ten behoeve van het aanwijzen van de Aanvullende Strategische Voorraden en werkt het Rijk aan de studies ten behoeve van de Nationale Grondwater Reserves. Samen met de drinkwaterbedrijven en de andere overheden wordt de komende jaren in beeld gebracht wat de kansen en belemmeringen zijn op regionaal en landelijk niveau van de diverse bronnen. U wordt hierover medio volgend jaar nader geïnformeerd. Welke bronnen uiteindelijk worden gekozen is de verantwoordelijkheid van de drinkwaterbedrijven en het bevoegd gezag.

Daarnaast faciliteert IenW via het Nationaal Groeifondsprogramma Groeiplan Watertechnologie een onderzoek-, ontwikkeling- en innovatieprogramma dat zich richt op het stimuleren van de Nederlandse watertechnologiesector. De komende 10 jaar zal hier 135 miljoen euro beschikbaar voor zijn.⁷

Waterbesparing:

De leden van de fracties van D66, GroenLinks, PvdD en BBB hebben tevens enkele vragen gesteld ten aanzien van de inzet op het gebied van drinkwatergebruik en mogelijkheden tot waterbesparing.

De observatie van de fractieleden dat dit onderwerp in de brief waarmee het RIVM rapport werd aangeboden niet breed aan bod kwam, komt doordat de focus van dit onderzoek lag op waterbeschikbaarheid.

De leden van de D66, PVV, Groen Links en PvdD-fracties vragen ook naar mogelijkheden om besparing te stimuleren.

Ten aanzien van het mogelijke instrumentarium om waterbesparing te bevorderen heeft de Kamer op 9 februari 2023 de verkenning effectief instrumentarium voor bewust en zuinig drinkwatergebruik ontvangen⁸. Er zijn daarbij drie typen instrumenten die ingezet zouden kunnen worden: gedragsbeïnvloeding (communicatie, nudging, etc.), financieel beïnvloeden (subsidies,

⁷ Kamerstukken 36 200 L, nr. 9

⁸ Kamerstukken 27 625, nr. 599

beprijzen, etc.) en reguleren (verplichten of verbieden). Ten behoeve van waterbesparing wordt een Nationaal plan van aanpak Waterbesparing opgesteld. Tal van maatregelen kunnen daarin een plaats krijgen. Het is op dit moment nog niet te zeggen of sommige maatregelen een verplichtend karakter krijgen.

De leden van de GroenLinksfractie geven aan inzicht te willen in de wijze waarop water gebruikt wordt door huishoudens en bedrijven.

Het CBS heeft in de studie Watergebruik Thuis het huishoudelijk watergebruik zeer gedetailleerd in beeld gebracht⁹. Ook het watergebruik bij economische activiteiten wordt jaarlijks in beeld gebracht.¹⁰ In de beantwoording van vraag 21 van de vaste commissie IenW over de Water en Bodem sturend-brief wordt hier ook inzicht in gegeven¹¹.

De leden van de GroenLinksfractie vragen tevens wat gebruikers betalen voor het drinkwater.

Een gemiddeld huishouden (2,13 personen met een gezamenlijk verbruik van 103 m³ per jaar) betaalt in Nederland, afhankelijk van het drinkwaterbedrijf, een bedrag van 181 tot 286 euro per jaar inclusief belastingen. Gebruikers betalen leidingwaterbelasting tot een maximum van 300 m³, dit komt per jaar 114,60 euro per jaar. Bij gebruik van meer dan 300 m³ per jaar daalt het tarief met 20 tot 35% per m³, afhankelijk van het drinkwaterbedrijf.

De leden van de D66 en PvdD fracties vragen naar de inzet op het zakelijk drinkwatergebruik.

Het zakelijke drinkwatergebruik is op dit moment ongeveer een kwart van het totale verbruik. De waterbesparingsambitie van 20% zoals gesteld in de brief Water en Bodem sturend geldt ook voor de industrie en de Rijksoverheid zelf. Met bijvoorbeeld waterscans wordt daar al aan gewerkt. Hoewel sommige drinkwaterbedrijven aanvragen voor zakelijke klanten op dit moment weigeren, is het afhankelijk van de lokale omstandigheden of industrie niet meer in aanmerking komt voor proceswater in de vorm van drinkwater. Met nieuwe technieken of bronnen is het denkbaar dat in de toekomst meer ruimte ontstaat in het regionale watersysteem, zodat zakelijke gebruikers die drinkwater nodig hebben voor hun productieproces kunnen worden aangesloten.

De fractieleden van D66, GroenLinks, PvdD en BBB hebben ook vragen over de mogelijkheden om het bewuste en onbewuste drinkwatergebruik te reduceren door waterbesparingsmaatregelen in woningen en innovaties zoals HydraLoop.

In de Kamerbrief Water en Bodem sturend is de ambitie opgenomen om een reductie van 20% te behalen van het drinkwatergebruik in 2035. Deze reductie geldt voor de gehele bebouwde omgeving, dus zowel huishoudens als industrie. De minister voor VRO heeft toegezegd om de voor- en nadelen van een verplichting in het Besluit Bouwwerken Leefomgeving voor regenwateropvang en hergebruik te onderzoeken. Dit onderzoek inventariseert welke bronnen voor huishoudwater (zoals regenwater, douche water) voor welke doelen (zoals toilet, vaatwasser) geschikt zijn, met de voor- en nadelen. Hierbij wordt ook nadrukkelijk naar de risico's voor de volksgezondheid gekeken. De verwachting is dat dit rapport in juni wordt opgeleverd en voor het zomerreces aan uw Kamer wordt aangeboden. De kabinetsreactie volgt na het zomerreces.

Dit is een van de onderzoeken die wordt uitgevoerd ten behoeve van het opstellen van het Nationaal plan van aanpak Waterbesparing. Daarbij moet een keuze worden gemaakt om te komen tot een effectieve mix van maatregelen die leidt tot drinkwaterbesparing. Daarbij kan gedacht worden aan gedragsbeïnvloeding, verplichte technische maatregelen en beprijzing. Voor het WGO Water in het najaar van 2023 wordt uw Kamer over de voortgang geïnformeerd.

Het is op dit moment toegestaan om het toilet te spoelen met regenwater. Ook is een recirculatie douche toegestaan. Na het onderzoek van de minister voor VRO naar regenwater en huishoudwater voor huishoudelijk en zakelijk gebruik, zullen de minister voor VRO, van VWS en IenW samen besluiten of het gebruik van regenwater of grijswater verantwoord kan worden uitgebreid en eventueel zelfs worden verplicht bij nieuwbouw. Daarbij horen dan uiteraard kwaliteitsnormen. De leden van de GroenLinks fractie vragen daarbij naar technische en praktische

⁹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2022/watergebruik-thuis--wgt---2021?onepage=true>

¹⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82883NED>

¹¹ Kamerstukken 27 625, nr. 601, pagina 7.

alternatieven. Het is aan de markt om specifieke commerciële technieken te ontwikkelen die voor de gebruikers praktisch toepasbaar zijn.

Overige vragen

De leden van de D66-fractie vragen naar de stoffen die het meest worden aangetroffen in drinkwaterbronnen.

De (grond-)waterbeheerders brengen in de gebiedsdossiers voor elke winning risico's ten aanzien van onder andere stoffen in beeld. Het RIVM geeft in het rapport Staat drinkwaterbronnen¹² een analyse van de kwaliteit van de drinkwaterbronnen. Geconstateerd wordt dat er grote verschillen zijn tussen grondwaterwinningen en oppervlaktewaterwinningen. Grondwaterwinningen worden met name geconfronteerd met oude bodemverontreinigingen, stoffen die te relateren zijn aan het uitrijden van mest en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. Bij oppervlaktewaterwinningen worden ook stoffen aangetroffen die worden gebruikt als geneesmiddel of die industriële toepassingen hebben. Het is daarbij niet altijd mogelijk om de aanwezigheid van een stof toe te rekenen aan een specifieke bron of toepassing.

De leden van de PvdD-fractie vragen daarbij of de reden dat drinkwaterwinningen de afgelopen jaren tijdelijk onderbroken moest worden terug te voeren is op emissies vanuit de industrie, en of daarbij lozingsvergunningen worden overtreden.

Er zijn diverse redenen waarom de inname van drinkwater stilgelegd wordt. Jaarlijks rapporteren de Riwa-Maas¹³ en Riwa-Rijn¹⁴ over de oorzaken waarom innames gestopt moeten worden. Dit kan zowel zijn oorsprong vinden in industriële lozingen, middelen die gebruikt wordt in de landbouw of natuurlijke omstandigheden. Het is aan het bevoegd gezag om toezicht te houden op de lozingen, en indien nodig handhavend op te treden.

De leden van de VVD en PvdD-fracties vragen naar de inspanningen om lozingsvergunningen aan te passen en de waterkwaliteit te verbeteren.

Bij het beoordelen van de aanvraag voor een lozingsvergunning wordt ook getoetst aan de invloed van een lozing op een benedenstrooms gelegen innamepunt voor drinkwater. Het is aan de omgevingsdiensten en waterbeheerders om periodiek de vergunningen te bezien.

De leden van de D66-fractie vragen hoeveel extra kosten voor zuivering de drinkwaterbedrijven in 2030 zullen hebben.

Het is niet mogelijk een generieke uitspraak te doen over extra kosten die drinkwaterbedrijven in 2030 zullen hebben ten aanzien van de te leveren zuiveringsinspanning. Dit is zeer afhankelijk van het type bron, de eigenschappen van de stof die verwijderd moet worden en de zuiveringstechnieken die daar passend bij zijn.

De leden van de D66-fractie vragen tevens naar de voortgang van diverse moties.

Hieronder wordt per aangehaalde motie aangegeven wat de stand van zaken is. Allereerst motie 27 858, nr. 587 over het stoppen van gebruik van bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Hierover heeft de minister van LNV uw Kamer recent geïnformeerd aan de slag te zijn met deze motie van het lid Tjeerd de Groot via het uitvoeren van twee verkenningen. De eerste verkenning richt zich op het in beeld brengen van de mogelijke consequenties gelet op de reikwijdte van het gevraagde in de motie en de tweede verkenning richt zich op het beantwoorden van de vraag op welke wijze het stoppen of beperken van het gebruik juridisch vorm kan krijgen¹⁵ De Tweede Kamer zal door de minister van LNV over de uitkomst van de juridische verkenning voor de zomer geïnformeerd worden.

¹² <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0179.pdf>

¹³ <https://www.riwa-maas.org/publicatie/riwa-jaarrapport-2021-de-maas/>

¹⁴ <https://www.riwa-rijn.org/publicatie/jaarrapport-2021-de-rijn/>

¹⁵ Kamerstukken 27 858, nrs. 587, 605, 610

Motie 36 200 XII, nr. 27 van de leden Grinwis en Tjeerd de Groot gaat over het verminderen van laagwaardig gebruik van drinkwater nadrukkelijk betrekken bij de verdere uitwerking van het industriebeleid. Het verminderen c.q. voorkomen van laagwaardig gebruik van (drink)water zal onderdeel worden van het Nationaal plan van aanpak Waterbesparing dat in de Water en Bodem sturend brief¹⁶ is aangekondigd. Zoals hiervoor aangegeven wordt uw Kamer voor het WGO Water dit najaar over de voortgang op het gebied van waterbesparing geïnformeerd.

Als laatste werd gevraagd naar motie 34 682, nr. 117 van de leden Tjeerd de Groot en Van Campen over de bestaande doelen voor het verminderen van verontreiniging van drinkwaterbronnen meenemen in het NPLG. Zoals hiervoor al aangegeven zijn waterkwaliteit en waterkwantiteit (met name grondwatervoorraden) onderdeel van het NPLG. De KRW -doelen daarvoor, die ook van belang zijn voor drinkwater, zijn leidend bij de uitwerking van de PPLG's.

¹⁶ Kamerstukken 27 625, nr. 592